

COPHES: EVROPSKÁ SÍŤ PRO BIOMONITORING ČLOVĚKA

Biomonitoring člověka (Human BioMonitoring, HBM) je definován jako dlouhodobé a systematické sledování koncentrace chemických kontaminantů prostředí, jejich metabolitů či dalších ukazatelů (biomarkerů) v organismu člověka, prokazatelně souvisejících s jeho expozicí, popř. i s predikcí opožděných nežádoucích účinků, zejména karcinogenních. Jedná se o účinný nástroj k odhadu expozice člověka chemickým látkám z prostředí a v některých případech i k odhadu jejich potenciálních zdravotních rizik. Je tak chápán jako základní součást strategie posouzení zdravotních rizik z prostředí.

Za podpory Evropského akčního plánu prostředí a zdraví pro období 2004–2010 ustavili evropští odborníci a další zainteresované osoby a složky z 35 institucí v 27 evropských státech konsorcium realizující biomonitoring člověka v evropském měřítku (COPHES – Consortium to Perform Human Biomonitoring on a European Scale), financovaný 7. rámcovým programem Evropského společenství (FP7/2007–2013).

Studie zahrnující biomonitoring, které jsou v EU až dosud k dispozici, poskytují většinou neucelená data, která neumožňují jejich plné využití. Projekt COPHES vytvoří funkční rámec umožňující sběr srovnatelných dat biomonitoringu po celé Evropě. V rámci projektu se počítá také s propojením dat biomonitoringu s informacemi o stavu prostředí a zdravotního stavu obyvatelstva. Jsou rovněž zohledněny etické aspekty specifické pro sběr a uchovu vzorků biologického materiálu a dat vztahujících se k člověku.

Dokonalejší srovnatelnost dat biologického monitoringu v rámci Evropy umožní přeshraniční hodnocení expozice člověka a podpoří stanovení požadovaných hladin a směrných hodnot. To pak usnadní na příklad identifikaci potenciálně vysoké expozice populace či populačních skupin a nasměruje další aktivity k cíleným výzkumným projektům.

HBM představuje důležitý nástroj podporující tvorbu politiky prostředí a zdraví. Dovoluje spolehlivější kvantifikaci expozice běžné evropské populace existujícím a nově se objevujícím látkám znečišťujících prostředí. HMB rovněž umožňuje hodnocení politických postupů zaměřených na snížení expozice, komplexnější odhad vlivu strategických možností, kontrolu regulace chemických látek (např. REACH) apod.

Realizace projektu COPHES je zahájena inventurou současného stavu a analýzou podobností a rozdílů existujících a plánovaných biomonitoringových studií ve státech EU. Na tomto základě pak bude připraven harmonizovaný studijní protokol, který bude testován počínaje rokem 2011. Ačkoliv tato studie je zaměřena pouze na základní vybrané analyty (methylrtuť, kadmium, ftaláty a tabákový kouř v prostředí), do koordinovaného postupu lze zahrnout i další chemické kontaminanty, resp. jejich biomarkery. Jejich měření však závisí na prioritách a možnostech jednotlivých členských států.

V každém evropském státě, který o to projeví zájem, bude připraven rozsáhlý vzdělávací program a vytváření kapacit. Navíc, široká komunikační strategie bude zaměřena nejen na vědeckou komunitu a jednotlivé účastníky studie, ale i na politické činitele, zainteresované osoby, investory a širokou veřejnost.

Projekt koordinuje BiPRO GmbH, Germany ve spolupráci s Katolickou univerzitou Leuven v Belgii. Byl zahájen 1. prosince 2009 a jeho průběh je plánován na 3 roky. Více informací bude brzy k dispozici na webových stránkách projektu: www.eu-human-biomonitoring.org.

Česká republika se účastní řešení projektu prostřednictvím Státního zdravotního ústavu v Praze, národním koordinátorem je prof. MUDr. Milena Černá.